

"Sûre-i Amme'de ve sâir âyetlerde beyan olunan teshir-i şems ve kamer ve nücüm" hakkında örnekler vererek izah eder misiniz?

Teshir; hizmet ettirme, hizmetine verme demektir. Bir mahlûk bir başka mahlûka hizmet ediyorsa, bunu ya kendi iradesiyle yapar veya bu işte iradesi dışında çalıştırılır, yani kendisine hizmet ettirilir. Kâinatta cansız eşyanın canlılara hizmet etmeleri ancak teshir ile yani Cenab-ı Hakk'ın onları hizmet ettirmesiyle izah edilebilir. Yerdeki ve gökteki bütün varlıkları Allah'ın askerleri olarak tavsif eden âyet-i kerîmede de bu ders verilmektedir.

Güneşin gözlerimize, havanın ciğerlerimize, gıdaların bedenimize yardımları kendi irade ve istekleriyle yahut kendi merhamet ve ihsanlarıyla değil, Allah'ın teshiriyledir.

Kur'ân-ı Kerîm'de bu İlâhî ihsan hakkında çok ayetler vardır. Birkaçını hatırlayalım:

Nebe suresinden;

6 ve 7. "Biz, yeryüzünü bir döşek, dağları da birer kazık yapmadık mı?"

10. "Geceyi (sizi örten) bir elbise yaptık."

11. "Gündüzü de geçimi temin zamanı kıldık."

12. "Üstünüze yedi sağlam gök bina ettik."

İbrahim suresinden;

32. "Allah, gökleri ve yeri yaratan, gökten yağmur indiren ve onunla size rızık olarak türlü meyveler çıkaran, emri gereğince denizde yüzmek üzere gemileri emrinize veren, nehirleri de hizmetinize sunandır."

33. "O, âdetleri üzere hareket eden Güneş'i ve Ay'ı sizin hizmetinize sunan, geceyi ve gündüzü sizin emrinize verendir."

Bu teshir hakikati Yirmi Üçüncü Söz'de şöyle nazara veriliyor:

“Demek şu meşhud saltanat-ı insaniyet ve terakkiyât-ı beşeriye ve kemâlât-ı medeniyet, celb ile değil, galebe ile değil, cidâl ile değil; belki ona, onun zaafı için teshîr edilmiş, onun aczi için ona muâvenet edilmiş, onun fakrı için ona ihsan edilmiş, onun cehli için ona ilham edilmiş, onun ihtiyacı için ona ikram edilmiş. Ve o saltanatın sebebi, kuvvet ve iktidar-ı ilmî değil, belki şefkat ve re’fet-i Rabbâniye ve rahmet ve hikmet-i ilâhiyedir ki, eşyayı ona teshîr etmiştir.”(1)

Bu derste eşyanın insana hizmet etmesinin üç yolu olduğu ifade ediliyor: Celb, galebe ve cidal.

Celb: Büyük bir âlim ilmiyle yahut bir büyük bir veli feyziyle birisini celb eder ve o kişi o büyük zâtın hizmetine girer.

Galebe: Bir insan servetiyle yahut makamıyla bir insana üstün gelir ve o kişi onun hizmetinde ücretli olarak çalışmaya başlar.

Cidal: Bir insan harpte esir düşer ve karşı tarafa köle olmakla onlara hizmet etmeye başlar.

Bu harika dersi sadece bir misal ile açıklamaya çalışalım:

Koyunlar insanlara hizmet etmekte, etleriyle, sütleriyle, yünleriyle onların imdadına koşmaktadırlar. Bu teshir celb ile değildir. Yani koyunlar insanların üstün varlık olduklarını bildiklerinden onlara hizmet ediyor değildirler. Galebe ile de değildir, insanlar koyunlara galip geldikleri için onları kendilerine hizmet ettiriyor değildirler. Cidal ile de değildir, insanlarla koyunlar arasında bir harp olmuş da koyunlar esir düşmüş değildirler.

Geriye bir tek şık kalıyor: Teshir. Koyunlara bu hizmeti Allah yaptırmakta, onlara ilham yoluyla hizmetlerini bildirmekte, ruhlarını ve bedenlerini bu hizmeti en güzel şekilde yapacak özelliklerle donatmaktadır.

Yâsîn suresinin 72. ayeti, bu konuda bize en büyük bir hikmet ve ibret dersi vermektedir:

“Biz, onları (o hayvanları) kendilerine boyun eğdirdik. Onlardan bir kısmı binekleridir, bir kısmını da yerler.”

Demek ki, hayvanların bize hizmet etmeleri celb ile galebe ile cidal ile değil, ancak Allah'ın teshiriyle, onları bize boyun eğdirmesi ve emrimize vermesiyledir.

(1) bk. [Sözler, Yirmi Üçüncü Söz, İkinci Mebhas.](#)